

Tematikus utak a Bodrogközben és a Zemplénben

Művészeti értékek

Tematické trasy v Bodrogközi a Zemplíne

Umelecké hodnoty

Connecting Heritages
European Regional Development Fund

Interreg
Slovakia-Hungary

www.skhu.eu

Művészeti értékek tematikus útvonala

A Tisza, a Bodrog és a Latorca folyók által közrezárt terület a Bodrogtörzs, amely egy határon átnyúló tájegység, s mint ilyen, egészen Tokajtól Nagykaposig húzódik.

Kétharmad része magyar területen van, de a szlovákiai részt is főként magyarok lakják. Kár lenne hát szétválasztani Zemplént és Bodrogtörzst, már csak azért is, mert a valódi Zemplén tájegység és Zemplén vármegye egy része nem más volt, mint maga a Bodrogtörzs. Ezúttal Töketeréből Vizsolyig – úgymond határok nélkül – járjuk be a vidéket, hogy megismerkedjünk a vidék művészeti emlékeivel.

Vizsoly – Magyarország

E több mint 3000 éve lakott település kiemelt egyháztörténelmi jelentősége vitathatatlan. Vizsolyinak és a hozzá tartozó hatalmas birtoknak egykor a törökverő hadvezér és költő Rákóczi Zsigmond is ura volt. Vizsoly mindenekelőtt az első, teljes szövegű magyar nyelvű *Biblia* nyomtatása (1590) miatt nevezetes. Akár egy egész napot is érdemes a település bebarangolására szánni, ugyanis a három történelmi egyház gyönyörű templomain, a nyomtatástörténelmi múzeumon túl, egy geológiai érdekesség, egy földtani szempontból rendkívül izgalmas kőfejtő is van a falu határában. A vadregényes Hernád völgye pedig várja a vízitúrázókat, horgászokat és az egyszerű bakancsos turistákat is.

Vizsolyi Biblianyomató Műhely és Élménymúzeum - Vizsoly

Református templom – Vizsoly

Vizsoly turizmusa a *Biblia* körül forog. Még ma sincs elég bizonyíték arra, hogy Mantskovits Bálint Vizsolyon egészen pontosan hol nyomtatta ki a *Bibliát*. Lehet, hogy a templomkert pincéjében, de az is lehet, hogy a nyomtatóműhely helyszínén, a Rákóczi-kúriában. Nem tudjuk eldönteni, hogy mi az igazság, inkább adjuk át magunkat az élményeknek, amelyek itt várnak ránk! A nyomtató műhely gazdája, Daruka Mihály személye fontos tényező, ha Vizsolyba tévedünk. Műhelyében egy igazi színjátékot kerekít a biblianyomtatás köré, amelybe bevonja a látogatókat is. Humoros és művészi érzékletes előadása után még nyomdászképzésen is részt vehetünk, amely után ki-ki nyomtathat magának egy-egy oldalt a *Bibliából*, úgy, ahogyan azt 1590-ben Mantskovits Bálint is tette. Daruka Mihály még a nyomtatáshoz használandó papírt is a több mint 400 évvel ezelőtt alkalmazott, úgynevezett mérítési technikával állítja elő, így azt is tanulmányozhatjuk, hogyan is készültek annak idején a *Biblia* papírlapjai.

Kapcsolat

Cím: 3888 Vizsoly, Szent János u. 119.

Telefonszám: +36 30 602 7120

Honlap: www.vizsolyibiblia.com

Facebook-oldal: www.facebook.com/vizsolyibiblianyomtatomuhely

Ezzel még nincs vége az élmények sorának. Nem is egy, hanem mindjárt öt műhelyt találunk a Daruka portán, amelyekben ki is lehet próbálni az eszközöket és szerszámokat. A Rákóczi fegyverkovács műhely, a Bebek Miklós féle hamis pénzverde, a borosszekér építő műhely, de a betűvető-, és a vendégek legnagyobb kedvence, az íjkészítő műhely is alkalmi mesteremberekre vár, akik életre szóló élményt szerezhetnek ebben az ízig-vérig középkori környezetben. A turistatorlódások elkerülése érdekében indulás előtt érdemes tájékoztatást kérni az aktuális lehetőségekről.

A *Vizsolyi Biblia* eszmei és pénzben kifejezhető értékét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy nemcsak a Vizsolyban őrzött példányát, de egy Zuglóban élő lelkész család tulajdonában lévő példányt is elloptak már. Szerencsére mindkét esetben sikerült megtalálni és visszaszerezni a magyar szentírásokat. Ezért tehetjük meg, hogy a helyi református templomban saját szemünkkel tanulmányozhatjuk a *Biblia* egyik eredeti példányát. A *Biblia* nemcsak egy könyv a sok közül. A kötés, a betűk formája és az intarziák mind-mind magas szintű művészi teljesítményről árulkodnak. A középkori könyvkötő iparosok kezei alól soha nem került ki két teljesen egyforma munka, így csaknem minden produktum eredetinek számít, akárcsak a nyomtatott *Biblia*.

A 12. és 15. századból származó freskók – Vizsoly

A gótikus Árpád-kori templomban más kuriózum is vár ránk. A műemléki védeltséget élvező freskók maradványai csodával határos módon, az évszázadok során több rétegben felhordott mész alatt is viszonylag épen megmaradtak. A képeket nem ugyanabban a korban festették; közel három évszázad kellett ahhoz, hogy a falak művészi festése elkészüljön. A mára ismét láthatóvá vált freskórészletek restaurálása több mint hatvan évig tartott.

A 12. és 15. századból származó freskók a *Bibliából* és a magyar történelemből vett események közül ábrázolnak néhányat, így például Szent László királyunk egyik hőstettét. Az apszis képein Krisztus születésével kapcsolatos jeleneteket láthatunk, míg a szentély freskói a feltámadás és mennybemenetel pillanatait örökítik meg. További freskórészletek a Szent Kereszt megtalálásának jelenetét mutatják be, illetve jól kivehető a kissé elhalványult és sérült falra festett képeken Szent György viaskodása a sárkánnyal.

Református templom – Vizsoly

Odakint is akad érdekesség. A templomkertet robusztus kőfal kerítés veszi körül, ez jelzi, hogy a templom-erőd évszázadokon át menedékkül szolgált a lakosság számára a tátarok, a törökök és a Habsburgok dúlása idején.

A templomtól csupán néhány lépést kell tennünk, hogy bejárhassuk a Mantskovit Nyomdatörténeti Múzeum és Látogatóközpont interaktív kiállításait. A látogatóközpont részeként működő Bibliás Könyvesházban mi magunk is elmélyülhetünk a református irodalom remekeinek olvasásában, és megtekinthetünk egy történelmi kisfilmet a *Vizsolyi Biblia* keletkezésének koráról. A könyvesház új kazettás mennyezetét a Népművészet Mestere díjas restaurátor, Gaál János készítette.

Kapcsolat

Cím: 3888 Vizsoly, Szent János u. 123.

Telefonszám: +36 30 749 8568

Honlap: www.vizsolyibiblia.hu

Facebook oldal: www.facebook.com/VizsolyReformatusTemplom

VizsolyReformatusTemplom

Gönc – Magyarország

A 12. században határgyepűnek számító területen németajkú telepések éltek. A falu első neve Konrádfalva volt. Göncről az első írásos emlék egy szokatlan hivatalos irat, mely 1219-ben egy zsujtai német meggyilkolása ügyében született. Értékes vidék lévén, sorban álltak a főurak, amikor a falu és vidéke tulajdonlásáról volt szó. Birtokúr volt itt többek között az Amadé nemzetség és Károly Róbert király is. Gönc már a 15. században is nagy jelentőséggel bírt, mint a térség közigazgatási és kereskedelmi központja. Hírnevét azonban nem történelmi eseménynek köszönheti, hanem annak, hogy innen származik a világszerte ismert 136 liter űrtartalmú gönci tölgyfahordó. A tokaji bor készítése kapcsán köztudott, hogy az aszúbor etalonja a gönci hordó lett (ha egy gönci hordó furminthoz 3 puttony aszúszemet adnak, akkor abból lesz a 3 puttonyos aszú, és így tovább a 4, 5 és 6 puttonyosak). Gönc éghajlata nem alkalmas a versenyképes szőlőtermelés folytatására. Itt a klíma és a föld annál inkább megfelel a kajszibarack igényeinek. Az itt termesztett magyar kajsziból készül a híres és egészséges gönci barackpálinka.

Nevével ellentétben a múzeum nem kizárólag a *Biblia* történetével foglalkozik. Többek között a Göncön tanult diákoknak, iskolamestereknek és neves prédikátoroknak állít emléket úgy, hogy közben bemutatja Gönc szellemi értékeit, illetve a gönci református közösség évszázados egyházművészeti kincseit. Mindemellett az egyházmegye és az egyházkerület relikviái is helyet kaptak a múzeum négy részéből álló kiállításán.

Református templom – Gönc

Biblia Múzeum – Gönc

A kiállítás bevezető részében az úgynevezett *Károlyi-teremben*, főleg helytörténeti vonatkozású műtárgyanyagot láthatunk. Továbbhaladva az *Oroszországból hazaérkezett könyvek terme* következik, ahol a II. világháborúban a szovjetek által hadizsákmányként elszállított, majd több mint 60 év múltán visszaszolgáltatott, különleges ősnymotatványok között sétálhatunk. A harmadik rész a vallásgyakorlás kellékeit bemutató *Egyházművészeti terem*, ahol a gönci hívők úrasztali kellékein túl a környék többi gyülekezetének egyházművészeti ritkaságait is kiállították. Végül elérkezünk a negyedik részhez, a *Biblia-kiállítás termébe*. Itt egy interaktív alkalmazás segíti az érdeklődőket a kiállított anyag mélyebb megismerésében. Megtalálhatjuk továbbá a *Biblia* idegennyelvű fordításait sőt, e fordítások több változatát is.

Indulás előtt legalább két nappal érdemes bejelentkeznünk a múzeumba.

Biblia Múzeum – Gönc

Kapcsolat

Cím: 3895 Gönc, Károlyi u. 27.

Telefonszám: +36 30 327-2621

Honlap: www.goncmuzeum.tirek.hu

Facebook oldal: www.facebook.com/mezmuzeum

Füzér – Magyarország

Füzér eredendően a sárospataki erdőispánsághoz tartozott, de a tatárjárást követően önálló, 11 településből álló uradalommá terebélyesedett. Csupa főnemes, sőt uralkodó volt a füzéri uradalom tulajdonosa, köztük 1205-től négy éven át Bánk Bán, Abaúj vármegyei ispán, II. András és IV. Béla király, később pedig a Perényiek. Perényi Péter főúr koronaóri posztot is betöltött, így esett, hogy a mohácsi vész idején Füzér várában őriztette egy éven át a magyar királyi koronát. Utána a Nádasdyak, majd a Károlyiak birtokolták a vidéket. A falu történetében a Rákóczi szabadságharc bukását követő időszak volt a mélypont, amikor császári parancsra porig rombolták – a többi végvárunkkal együtt – Füzér várát is. Ekkor a település, az időközben bekövetkezett kolerajárványnak is köszönhetően, teljesen elnéptelenedett. A falu Károlyi gróf idejében kezdett magához térni és fejlődésnek indulni. A 19. századtól Füzér kedvelt kirándulóhelyé vált. Napjainkban egyértelműen a felújított vár képviseli a legnagyobb turisztikai vonzerőt. Füzér Magyarország legészakibb települése, ahonnan csodálatos túrák indulnak a szélrózsa minden irányába.

Füzéri Vár

Füzér és vára ma a Hegyköz ikonikus jelképe. Friss újjáépítése nagyon megosztotta a várak kedvelőit. Van, aki örül annak, hogy a romokból vár lett, van, aki visszasírja a romokat. Mindenesetre elismerésre méltó, hogy a korhűsége törekvő újjáépítésnél a fa- és kőfaragók, valamint restaurátorok, festők, keramikusok és ácsok korhűsége törekedtek, és kitűnő minőségű munkát végeztek.

A füzéri vár a 13. század elején a legelső végvárak egyike volt, de a történelem során igazi katonai jelentőségre nem tett szer, inkább lakókastély jellegű erődítményként tartották számon. A település múltjának széleskörűbb megismeréséhez semmiképpen nem szabad kihagyni a falu központjában álló Nagy-Milic Natúrpark Látogató Központ és Várgondnokság épületét, illetve a várgondnoksághoz közel eső tájházat.

Kapcsolat

Cím: 3996 Füzér, Petőfi út 3/A.

Telefonszám: +36 47 540 013

Honlap: <https://fuzervara.hu>

Facebook oldal: <https://www.facebook.com/fuzervara>

com/fuzervara

Füzérradvány – Magyarország

Az 1262-ben még Rodowan néven említett település is a pataki erdőispánság része volt. Az erdőóvók földjeként ismert falucska később a füzéri birtok része lett, és Károly Róberttől a Károlyiakig volt jó néhány tulajdonosa. A török hódoltság idején elnéptelenedett faluba a 17. században birtokosi címet szerző Károlyi család németeket és szlovákokat telepített. Napjainkra a hely kedvelt turistacélpont lett, a kiváló minőségben felújított Károlyi-kastélynak és az azt övező csodálatos angolparknak köszönhetően. A falu határában működik az a kaolinbánya, amely a Hollóházán készülő porcelántárgyak alapanyagát szolgáltatja.

Károlyi-kastély – Füzérradvány

A park bejáratától hamisciprusokkal és pityangokkal övezett, lépcsős sétányon sétálhatunk fel a kastélyhoz. Az Ybl Miklós által tervezett romantikus stílusú kastélyt Károlyi Ede gróf építtette 1860 és 1870 között. Amikor Károlyi Ede fia, Károlyi László és felesége, Apponyi Franciska működtették a kastélyt, csaknem 20 éven át tartó itáliai gyűjtögetéssel igazi reneszánsz világot varázsoltak ide. Később fiuk, István úgy döntött, hogy luxus szállodát üzemeltet benne. Ez az időszak bizonyult az aranykornak, amelynek a II. világháború vetett véget. 1945 után szanatórium működött itt, majd az épület magára hagyva évtizedekig várta újraéledését. Pár éve, a felújítást követően az épület és a park is visszanyerte régi fényét. A főúri világot idéző teremben, a könyvtárszobában, a grófi szalonon, a hálósobában, az ebédlőn és a gyönyörű, márványmedencés fürdőszobában túl, egy történelmi jelentőségű relikvia bútordarabban is találkozhatunk. Itt látható az a hatalmas íróasztal, melyen 1711-ben Károlyi Sándor aláírta a Rákóczi szabadságharcot lezáró szatmári békét.

A kastély hétfő kivételével minden nap nyitva tart, de csoportos látogatás esetén érdemes előre egyeztetni, hogy igénybe tudják venni a lebilincselő tárlatvezetést is.

Kapcsolat

Cím: 3993 Füzérradvány, gróf Károlyi Ede út 1.

Telefonszám: +36 70 902 3212

Facebook oldal: <https://www.facebook.com/karolyikastely.fuzerradvany>

com/karolyikastely.fuzerradvany

hivatalos

Sátoraljaújhely – Magyarország

Legszebb látványt a Bodroglók felől nyújtanak az egykori Vezúv méretű vulkán maradványhegyei, a sátoros hegyek. Innen ered a város neve is: Sátor-hegyek alja új hely, azaz Sátoraljaújhely. Az egykori vármegye székhelyt a Ronyva-patak szeli ketté, a keleti városrész Szlovákiához tartozik (neve Slovenské Nové Mesto).

Az első feljegyzések a településről 904-ből valók, amelynek 1261-ben V. István adományozott városi rangot. Később II. Rákóczi Ferenc, Kazinczy Ferenc, Kossuth Lajos és Andrássy Gyula gróf formálták kultúráját, történelmét. A főteret az impozáns római katolikus templom uralja. Előtte, a Dörzsik-forrás díszes kútjának tetején, egy ismeretlen szobrászművész alkotása, a helyiek által csak Vasmancinak nevezett női szobor áll. Néhány lépéssel távolabb az ország egyik legnagyobb Kossuth-szoboregyüttese látható. A tér másik oldalán az egykori zempléni vármegyeháza (ma városháza) barokk stílusú épületét találjuk. Falai közt kapott helyet a Zempléni Levéltár. A főteret koraeklektikus házsor kíséri végig.

Pálós-piarista templom – Sátoraljaújhely

A Pálós-piarista templom és rendház Sátoraljaújhely egyik legrégebbi műemlékegyüttese, templomában gyönyörű barokk főoltár és stallumok teremtenek áhítatos hangulatot. Maga az épület, amely a remeteéletet a missziós munkával ötvöző pálos rend szellemiségét őrzi, középkori eredetű. Szent Egyed tiszteletére emelték, valószínűleg a 13. század második felében, később többször bővítették és átépítették. 1434-es elnevezésében már a Nagyboldogasszony név is szerepelt. Toronyórájának kőből faragott számlapján 1501-es évszámot olvashatunk, amely jelzi, hogy hajdanán az ország egyik legrégebbi órájának része volt. Az órákő ma a rendház kerengőjének folyósóján látható

Pálós-piarista templom – Sátoraljaújhely

Tábla a kolostoron

A pálosok a Bocskai-felkelés idején elhagyták az újhelyi kolostort, így a templom pusztulásnak indult. Az épületet 1638-ban, a pálosok visszatérte után újjáépítették. 1660-ban Báthori Zsófia és fia, I. Rákóczi Ferenc itt tért át nyilvánosan a katolikus hitre, és ezt követően ők emeltették a Szent Kereszt mellékkápolnát, amelyet később, a Thököly-felkelés idején a kurucok többször is kifosztottak. 1786-ban II. József császár eltörölte a pálos rendet, ekkor került az épületegyüttes a piaristák tulajdonába. Ide járt elemi iskolába és gimnáziumba Kossuth Lajos.

Aki belülről is meg szeretné nézni a templomot, annak előzetesen be kell jelentkeznie.

Kapcsolat

Cím: 3980 Sátoraljaújhely, Deák utca 12.

Honlap: <https://ujhely.piarista.hu/>

Telefon: +36 47322 433

Lelesz (Leles) – Szlovákia

Már a kőkorból is lakott volt ez a Latorca folyó határolta vidék, az ásatások szerint a vaskor, a bronzkor, illetve a római kor idején is éltek itt emberek. Leleszt 1220-ban, első írásos említések Lelez néven tartották számon. 1180-ban apátságot alapítottak itt, amely a tatárjárásig fennmaradt. A tatárdúlás után is visszatért a hitélet, Lelesz újra uradalmi központ lett. Állítólag II. Endre magyar király 1213-ban az itteni templomban helyezte el meggyilkolt hitvese, Gertrúd királyné jobb kezét, amellyel az őt megtámadó főurak ellen védekezett. Más feltevések szerint a királyné szívét is itt rejtették el, sőt maga a királyné is itt alussza örök álmát. A történelmi korszak ismerős lehet Katona József *Bánk bán* című drámájából.

No de mi látnivaló akad még itt? A leleszi premontrei rendház ún. hiteleshely (közjegyzőség) is volt, így rendkívül gazdag, történelmi irattal rendelkező. Sajnos az iratok és levelek később Munkácsra, hol Budára kerültek, hol megsemmisültek. A csaknem hétszáz éves gótikus római katolikus templom, és a több mint kétszáz éves református templom a környező településekről is idevonzza a híveket.

Minden látnivaló közül az impozáns méretű premontrei kolostor a legismertebb, amelynek megtekintése miatt még a határon túlról is ideutaznak a turisták.

Boleszló váci püspök még III. Béla király uralkodása idején (1180-ban) alapította a leleszi apátságot, amely a térség legrégebbi, egyben legnagyobb monostora. A monumentális épületegyüttes valamelyest kiállta az idők próbáját, viszont az apátság Szent Kereszt tiszteletére emelt temploma a tatárjáráskor csaknem elpusztult. A tatárok elvonulása után szerencsére sikerült helyreállítani, és Lelesz továbbra is prépostság maradt. Később, a reformáció idején, a legkevésbé sem ügyeltek az építészeti stílusjegyek megőrzésére, de szerencsére a kolostor részét képező Szent Mihály kápolna 14. századi gótikus freskói fennmaradtak, így napjainkban újra láthatók. 1945 után a kolostorban me-

Premontrei kolostor – Lelesz

zőgazdasági szakközépiskola működött, az értékes kápolna pedig mútrágyaraktárként szolgált. 1994-ben a tönkrement épületek visszakérültek a premontreiek birtokába, akik mindmáig gondoskodnak arról, hogy az itt látható értékek megmaradjanak az utókor számára is.

A nem éppen apró, 70 méter hosszú és 5 méter széles 15. századi híd alig észrevehetően bújik meg a főút mellett. Jogosan merül fel a kérdés, hogy mit keres vajon itt, a semmi közepén? A híd akkor épült, amikor a Ticec még erre is folyt. A mederszabályozás utáni holtágak kiszáradtak, így a híd alatt manapság csupán bőséges esőzések vagy hóolvadás után találhatunk vizet. Szent Gotthárd szobrát a 18. században a szerzetesek helyezték ide, s a szent egyben a híd névadója is lett. Az elnevezése annak ellenére megmaradt, hogy a szobor csak 1948-ig állt eredeti helyén. A híd különlegessége, hogy még ma is használható, annyi korlátozással, hogy motoros gépjárművek nem hajthatnak fel rá.

Szent Gotthárd-híd – Lelesz

Kapcsolat

Cím: 076 84 Lelesz, Szlovákia

Telefonszám: +421 56 636 23 23

Rad (Rad) – Szlovákia

Radról az első írásos emlék 1319-ből maradt fenn, a keresztúri határ ismertetését tartalmazó oklevélben. Bár történelme neves eseményekben nem bővelkedik, a szomszédos településekhez hasonlóan itt is állt várkastély, amely a feltevések szerint még a kuruc időkben elpusztult. Olyan sok birtokura volt a falunak, hogy számon tartani is lehetetlen volna. Az igazán tehetős főurak nem tolongtak birtoklásáért. Első látásra talán jelentéktelen kis falucskának tűnik Rad, de van valami, amiért mégis érdemes ellátogatni ide.

Római katolikus templom – Rad

Már a 13. században is állt itt egy torony nélküli római katolikus templom, de létezéséről csak a 15. századból maradt fenn írásos emlék. Gyakorlatilag egy temető közepén állt, és falai között a 15–16. században evangélikusok imádkoztak. 1635-től hetven éven át a ferencesek birtokolták, akik minorita kolostort is alapítottak itt. A templomot 1822-ben klasszicista stílusban építették át.

Mivel a kolostor a gyakori árvizek és tűzesetek miatt nem volt elég biztonságos, a ferencesek a magasabban fekvő Imregre költöztek. Ettől kezdve a kolostor az enyészete lett. A hajdani minorita kolostor utoljára a 20. század legelején volt használatban, amikor a helyi római katolikus pap lakott benne. Későbbi hasznosítása során termény- és magtár funkciót is betöltött. Legendák övezik a radi kolostor múltját. Megőrizte az emlékezet a fiatal Iglódi Illés történetét is, aki kálvinista hitét elhagyva szerzetes lett Radon, de új hitéért életével fizetett: két kálvinista ifjú Kísgéres határában meggyilkolta, mert nem volt hajlandó visszatérni eredeti vallásához. A ferencesek később vértanúvá avatták.

Még sokan élhetnek Radon olyanok, akik személyesen ismerték Petrik Bélát, az 1911-ben felszentelt katolikus papot, aki 1957-ig szolgált a radi plébánián. Petrik Béla második nagy hivatása a fényképezés volt, amellyel maradandó művészi értéket hozott létre. Zselatinos üvegnegatívjait Böör Roland római katolikus plébános gondozza, aki nagy odafigyeléssel gyűjti és őrzi a hagyatékot. Petrik Béla Koilos márkájú fényképezőgépével egyedi tájképeket és szociális érzékenységről tanúskodó portrékat készített. Az 500 oldalas plébániai krónika akár Rad 20. századi történelmekönyve is lehetne. Az arra érdemeseknek a plébános szívesen megmutatja a gyűjteményt.

Minorita kolostor romjai – Rad

Kapcsolat

Cím: Hlavná 100 85, 076 37 Rad,
 Szlovákia
 Telefonszám: +421 56 639 15 07

Töketerebes (Trebišov) – Szlovákia

A település már az újkőkorban is lakott volt. Első említése 1219-ből származik, ekkor még Terebus néven. Eredetileg a közeli Párics várának kiszolgálófaluja volt. A várat viszontagságos történelme során a Perényiektől Luxemburgi Zsigmondon át Thökölyig többen is uralták, végül a Habsburgok 1686-ban porig rombolták. Az egykori vár falának anyagát Töketerebes további építésére használták fel, sőt a Csákyaknak köszönhetően e vár falaiból épült meg a későbbi Andrassy-kastély alapépülete is. A falu legtragikusabb történelmi eseménye talán az volt, amikor az 1831-es kolerázadás során a katonasága a kaszával felfegyverzett parasztok közé lövetett. Töketerebes a földrengések, árvizek és tűzvészek ellenére mindig megújult, amelynek ma is álló tanúbizonysága a plébániatemplom.

Andrassy-kastély – Töketerebes

Töketerebesben találjuk az Andrassy-család historizáló klasszicista stílusban átalakított egykori kastélyát és az azt övező gyönyörű parkot.

Andrassy-kastély a kert felől – Töketerebes

Az eredetileg barokk stílusú kastélyt Csáky Imre és neje, gróf Engel Róza emeltette az 1790-es években. A melléképület már Andrassy Gyula fiának, Tivadarnak az elképzeléseit tükrözi. A II. világháborút követően kórház működött itt, majd egy jelentősebb átépítés után, 1980-ban költözött falai közé a mai múzeum. Jelen szépségét a kastély a 2015–2016-os felújítás során nyerte el; falain jórészt sikerült megőrizni és rekonstruálni a klasszicista építészet belső és külső jegyeit. Az Andrassy-családot egy állandó kiállítás keretében ismerheti meg a látogató, de egy másik ismert történelmi személyiség miatt is érdemes ide ellátogatni. Példátlan mennyiségű ékszert találtak Sulyok Sára sírjában, amelyeket férjétől a hős egri várvédőként ismert ruszkai Dobó Istvántól kapott. A szép ékszerleletet a kastélyban őrzik, ahol meg is lehet tekinteni. A kincsekhez, és persze Dobó István nevéhez is számtalan legenda fűződik, amelyek hol hősszerelmes lovagként, hol kemény hadúrként, hol pénzsóvár alakként írják le. Dobó István kéziratos végrendeletét a sátoraljúj helyi Zemplén Levéltár őrzi, amely a városháza épületében található. A kastélyt hatalmas angolpark övezi.

Kapcsolat

Cím: 075 01 Töketerebes - Trebišov, M. R.

Štefánika 257/65

Telefonszám: +421 56 672 22 34

Sárospatak – Magyarország

Itt kéz a kézben jár a reneszánsz, a reformáció, a barokk, a romantika és a példátlan ütemben változó jelen. A már őskorban is lakott Sárospatakról az első írásos emlék még 904-ből származik. 1201-ben a település városi rangot kapott Imre királytól, amit később elveszített, majd évszázadok múltán újra elnyert. Sárospatak fő látványossága a Rákóczi-vár, de mivel állítólag itt született Szent Erzsébet, Sárospatakot világszerte elsősorban az Erzsébet-kultusz magyarországi központjaként ismerik. Sárospatak a reformáció és a reneszánsz magyarországi megjelenésének egyik alaphelyszíne. A híres és hírhedt Perényiek, Comenius, II. Rákóczi Ferenc vagy éppen Kossuth Lajos nevével lépten-nyomon találkozhatunk a város nevezetességeit járva.

Rákóczi-vár – Sárospatak

Az egykori Pálóczi-várkastély nem a mai vár helyén állt, hanem a város északi határánál, de ez a 15. század húszas éveitől a főúri belviszályok okozta romlásban megsemmisült. A mai várkastély és a hozzá kapcsolódó város erődítései eredeti alakjukban 1534 és 1542 között épültek. A pataki birtok a 17. században a Rákóczi-család birtokába került. A vár, mely a magyar nemzeti örökség része, ekkor élte virágkorát, és vált a magyarországi késő reneszánsz építészet legértékesebb alkotásává, Sárospatak legjelentősebb műemlékévé.

Rákóczi-vár – Sárospatak

A vár képe az 500 forintos bankjegyről is visszatekint ránk. És ha véletlenül a pénz másik oldalát nézzük, ott is pataki vonatkozást találunk, azaz II. Rákóczi Ferenc portréját. Az erődítmény falai között megérint a történelem szele, amit fokozandó érdemes egy tárlatvezetéses túrát tenni a várban, és körülötte egyaránt.

Kontakt

Cím: 3950 Sárospatak,

Szent Erzsébet u. 19.

Telefonszám: +36 47 311 083

web: www.rakoczimuzeum.hu

Hollóháza – Magyarország

Hollóháza a Milic- és a Zempléni-hegység által közbezárt Hegyköz legészakibb települése, a szlovák határig húzódó völgyek egyikében fekszik. Az 1200-as évektől lakják, s eleinte Füzér várához tartozott. Hollóháza a bakancsos turisták körében is jól ismert, ugyanis innen indul az országos északi Kék-túra. A város elsősorban az itt működő porcelángyárnak köszönheti hírnevét.

Bizonyára sokan láttak már olyan tányért, csészét vagy éppen kancsót, melynek alján egy festett holló ücsörgött, jelezve, hogy az a kerámia Hollóházán készült. Az 1777-től még csak üveghutaként működő manufaktúra (az ország legrégebbi folyamatosan működő üzeme) kőedény gyártó üzemé, majd modern porcelángyárrá nőtte ki magát, hírnevét s egyben munkahelyet szerezve a hollóházi lakosoknak. 1981-ben a művészet és az ipar szerencsés egybefonódása ösztökélte a gyár vezetőit, hogy egy kiállítást létrehozva megpróbálják megmenteni az utókor számára azt a sok művészi értéket, amely a gyárban mindeddig született. A tárlaton az üvegből, kerámiából, kőedényből és porcelánból készült használati- és dísz tárgyak időrendben sorakoznak, mint afféle tárgyi le nyomatai a gyár történetének. Nagy élményben lehet része annak, aki a gyárba is bejut, ott ugyanis közvetlenül tanulmányozhatja a porcelángyártás folyamatát. Akik kedvet kaptak ahhoz, hogy maguk is próbára tegyék eddig szunnyadó művészi tehetségüket, azok számára a múzeumban kialakítottak egy alkotóműhelyt, ahol bárki elkészítheti magának kézzel megformált porceláncsodáját.

Porcelánmúzeum – Hollóháza

TARTALOM

<i>Művészeti értékek tematikus útvonala</i>	2
VIZSOLY – Magyarország	3
GÖNC – Magyarország	6
FÜZÉR – Magyarország	8
FÜZÉRRADVÁNY – Magyarország	9
SÁTORALJAÚJHELY – Magyarország	10
LELESZ (LELES) – Szlovákia	12
RAD (RAD) – Szlovákia	14
TŐKETEREBES (TREBIŠOV) – Szlovákia	16
SÁROSPATAK – Magyarország	17
HOLLÓHÁZA – Magyarország	18

Kapcsolat

Cím: 3999 Hollóháza, Károlyi út 11.

Telefonszám: +36 20 240 7427

Honlap: www.muzeum.hollohazi.hu

Facebook oldal: www.facebook.com/hollohazi.hu

hollohazi.hu

Tematická trasa umeleckých hodnôt

Oblasť medzi riekami Tisa, Bodrog a Latorca sú Medzibodrožie, ktorý je cezhraničným regiónom a ako taký sa tiahne od Tokaja po Veľkých Kapušan. Dve tretiny z nich sú v Maďarsku, no aj slovenskú časť obývajú prevažne Maďari. Vďaka svojej polohe sa vyznačuje zvláštnym podnebí a mimoriadne rozličnou zverou. Toto miesto je typickou perifériou, kde sa stretávajú hory a nížiny. Bola by škoda oddeliť Zemplína od Medzibodrožia, už len preto, lebo súčasťou skutočného zemplínskeho regiónu a Zemplínskej župy nebol nikto iný ako samotné Medzibodrožie. Tentoraz, takpovediac, navštívime Zemplína a Medzibodrožie „neobmedzene“, a pešo. Keďže tieto pešie stanice nie sú umiestnené v náročnom teréne, dá sa k nim samozrejme dostať na bicykle alebo autom. Rovnako, ako pri iných našich prechádzkach, ani tu sme sa nemohli snažiť o úplnosť, pretože by na to bolo málo papiera a času. V práve načrtnutej prechádzke je poradie staníc tiež návrhom na poradie preliezania.

Vizoly – Maďarsko

Múzeum histórie tlače – Vizoly

Táto viac ako 3000 rokov obývaná osada dostala poprednú úlohu, keďže je azda najznámejšou osadou v západnej časti Zemplínskych vrchov. Jeho význam v cirkevných dejinách je nepochybniteľný, nazýva sa aj ako Betlehem reformácie. Meno Vizoly sa najčastejšie vyskytuje v súvislosti s Bibliou. Prvýkrát v Uhorsku tu bola vytlačená Biblia celá preložená do maďarčiny. Naša prechádzka múzeom bude v tejto osade trvať dlhšie. Vo Vizoly sa oplatí stráviť celý deň, pretože okrem krásnych kostolov troch historických cierev, múzea histórie tlače, je tu aj geologická kuriozita.

Reformovanej cirkvi – Vizoly

Hoci sa stále hľadajú dôkazy na určenie konkrétneho umiestnenia Biblie Vizolyi, všetci znalci sa zhodujú, že prvá Biblia úplne v maďarskom jazyku bola vydaná tu vo Vizoly

Múzeum sídli v zrekonštruovanej budove cirkevnej základnej školy postavenej v roku 1929 za ministra Kunóa Klebersberga s kníhkupectvom Bálinta Mantskovita. K dispozícii je aj kópia Biblie Vizolyi, ktorú je možné zakúpiť. V múzeu sa nachádza starodávna tlačiarska dielňa zo 16. storočia, interaktívna tlač Biblie, história reformácie, ktorú možno sledovať na 3D mape, a v stajni sa nachádza vinárstvo Gáspára Károlyiho. Vedľa múzea nás zavedie aj starobylý reformovaný kostol z obdobia Arpádovcov, kde je zážitkom na celý život vidieť jeden z originálnych kópií Vizolyiho biblie, ktorá radikálne zmenila maďarskú kultúru a históriu.

Kontakt

adresa: 3888 Vizoly, Szent János u. 123.

tel.číslo: +36 30 749 8568

web: www.vizolyibiblia.hu

Facebook: <https://www.facebook.com/VizolyReformatusTemplom>

Gönc – Maďarsko

V 12. storočí prišli nemecky hovoriaci osadníci, z ktorých jeden sa volal Konrád, zakladateľ obce. Tak sa mohlo stať, že prvý názov obce bol Konrádfalva. Prvá písomná zmienka o Göncu je neobvyklý dokument napísaný v roku 1219 kvôli vražde Nemca. Keďže ide o hodnotný vidiek, nakupujúci sa postavili do radu, keď išlo o vlastníctvo dediny a jej vidieka. Majiteľmi Göncu a jeho majetkov sa tak okrem iného stal rod Amadé a kráľ Karol Róbert. Už v 15. storočí mal Gönc veľký význam ako administratívne a obchodné centrum regiónu. Niekdajšie sídlo župy Abaúj si svoju povest nezískalo kvôli svojmu vojenskému alebo politickému postaveniu, ale vďaka tomu, že sa v ňom nachádza svetoznámy 136-litrový dubový sud. Každý, kto o ňom počul, pravdepodobne súvisí s výrobou vína aszú, pretože sud vína aszú je aj sudom Gönc. Vyrábajú sa tu troj-, štvor- a päťputňové vína aszú. Klíma v Göncu nie je taká, aby tu bola konkurencieschopná produkcia hrozna. Klíma a pôda sú tu o to vhodnejšie na pestovanie marhúl. Mesto si tak dvakrát vyslúžilo povest gastronomického významu. Známa a veľmi zdravá broskyňová pálenka z Göncu sa vyrába z tu pestovaných maďarských marhúl.

Na rozdiel od svojho názvu sa múzeum nezaobrá výlučne Bibliou. Okrem iného spomína na študentov, učiteľov a slávnych kazateľov, ktorí študovali v Gönci, a zároveň prezentuje intelektuálne hodnoty mesta a stáročné poklady cirkevného umenia reformovaného Göncu. Okrem toho sú v štvordielnom múzeu uložené relikvie zo spoločenstiev diecézy a diecézy. V prvej časti úvodu, v tzv. „Sála Károlyiho“ sa nachádza výstava týkajúca sa najmä miestnej histórie. Ďalej je tu knižnica, kde sú obzvlášť cenné starodávne tlače, ktoré Sovieti odobrali po druhej svetovej vojne a vrátili sa o viac ako 60 rokov neskôr.

Ďalšou časťou je „Cirkevná sála umenia“, ktorá prezentuje rekvizity náboženskej praxe, kde boli okrem rekvizít Göncu vystavené aj cirkevné rarity ostatných zborov v okolí. Je krásne vidieť, ako sa líšili techniky zdobenia a formy rôznych nominálnych hodnôt. Kompetentné oči dokázali na prvý

Reformovanej cirkvi – Gönc

Múzeum Bibliie – Gönc

pohľad zistiť, do ktorej denominácie alebo z ktorej oblasti patril kňazský plášť, reverenda alebo predmet konkrétnej relikvie.

Nakoniec prichádzame k hlavnej atrakcii, „Biblickej výstavnej sieni“. Tu záujemcom s objavovaním výstavy pomôže interaktívna aplikácia. Nájdete tu nielen maďarčinu, ale aj iné jazykové a prekladové verzie svätého písma preložené do väčšiny svetových jazykov.

Múzeum Bibliie – Gönc

Kontakt

adresa: 3895 Gönc, Károlyi u. 27.

tel.číslo: +36 30 327 2621

web: www.goncmuzeum.tirek.hu

Facebook: www.facebook.com/mezmuzeum

mezmuzeum

Na návštevu múzea sa musíte prihlásiť dva dni pred cestou.

Füzér – Maďarsko

Obec sa začala rozvíjať za čias grófa Károlyiho so sídlom vo Füzérradványi a od 19. storočia sa stala obľúbeným výletným miestom. Dnes je jednoznačne najväčším turistickým lákadlom zámok a návštevnícke centrum zriadené v obci. A bez toho samozrejme nebudeme. Füzér je najsevernejší obec v Maďarsku, odkiaľ začínajú nádherné túry na všetky strany.

Hrad zdobí obálku obľúbenej turistickej mapy Severného Zempléna v jeho zničenej i prestavanej podobe, ale dnes motivuje aj nespočetné množstvo maliarov, prozaikov a básnikov. Prestavba veľmi rozdeľuje tie časti spoločnosti, ktoré tu už boli. Niektorí sa tešia z prestavby a niektorí nie. V každom prípade treba uznať, že o vernú rekonštrukciu veku sa zaslúžili rezbári a kamenári, ale aj reštaurátori, maliari, hrnčiari a stolári, ktorí svoju profesiu vykonávali na umeleckej úrovni.

Hrad Füzér

Hrad Füzér bol postavený začiatkom 13. storočia ako jeden z prvých pohraničných hradov, no nikdy nemal skutočný vojenský význam. Skôr sa považoval za byt, kde ho mohli obsadiť páni, alebo práve okolo prechádzajúci králi. Snehobiele hradné múry na vrchole sopečného kužela poskytujú rozprávkový výhľad. Úzka serpentína z dediny vedie na parkovisko, odkiaľ sa dá prejsť až k hradu. Vďaka zabudovanému schodiskovému systému to nie je také namáhavé ako kedysi. Ale ak áno, teraz sa môžete v zámku a na parkovisku trochu občerstviť. Ak sem prídete, určite požiadajte o prehliadku, pretože legendy a skutočné príbehy, ktoré týmto spôsobom poznáte, urobia váš čas na hrade skutočne nezabudnuteľným.

Kontakt

adresa: 3996 Füzér, Petőfi út 3/A.

tel. číslo: +36 47 540 013

web: <https://fuzervara.hu>

Facebook: <https://www.facebook.com/fuzervara>

fuzervara

24

Füzérradvány – Maďarsko

V obci, ktorá sa v roku 1262 nazývala aj Rodowan a počas tureckej okupácie bola vyludnená, sa tu usadili Károlyiovci, ktorí získali titul vlastníka v 17. storočí. Dnes sa krásne zrekonštruovaný Károlyiho zámok a okolitý majestátny anglický park stali obľúbeným turistickým cieľom. Na okraji obce sa nachádza kaolínová baňa, ktorá poskytuje surovinu na výrobu porcelánových predmetov v Hollóháze.

Zámok v romantickom štýle navrhnutý Miklósom Yblom dal postaviť v rokoch 1860-70 Ede Károlyi, ktorý prehodnotil budovu zo 16. storočia.

Kaštieľ Károlyi – Füzérradvány

Tvorcovia expozícií a zariadenovatelia hradu si na pomoc zavolali aj modernú techniku, z ktorej cítia seba samého v minulosti a zároveň v súčasnosti. Okrem miestností pripomínajúcich aristokratický svet, knižnice, grófskeho salónu, spálne, jedálne a krásnej kúpeľne s mramorovým bazénom tu nájdete aj kus nábytku historického významu.

Hrad je možné navštíviť každý deň okrem pondelka, no najmä v prípade skupinových výletov sa oplatí dohodnúť si prehliadku vopred

Kontakt

adresa: 3993 Füzérradvány,

gróf Károlyi Ede út 1.

tel. číslo: +36 70 902-3212

Facebook: <https://www.facebook.com/karolyikastely.fuzerradvany.hivatalos>

karolyikastely.fuzerradvany.hivatalos

Sátoraljaújhely – Maďarsko

Najkrajšou časťou Medzibodrožia je pozostatok pohoria bývalej sopky veľkosti Vežúvu, pohorie Sátoros, na úpätí ktorého sa rozprestiera krajina najviac, hlavné mesto Zemplína, rodné mesto vína Aszu, mesto mnohých iných zázrakov. Pôvodný obec bol ešte na rovinách Ronyva a Bodrog, ale séria skúšok – požiar, povodeň, tatársky vpád – čoraz viac hnala mesto na úpätie hôr v tvare stanov. Bývalé sídlo župy rozdeľuje potok Ronyva, takže východná časť mesta dnes patrí Slovensku ako Slovenské Nové Mesto. Prvé záznamy obce pochádzajú z roku 904. István V. udelil Újhelymu v roku 1261 štatút mesta. II. Ferenc Rákóczi, Ferenc Kazinczy, Lajos Kossuth, gróf Gyula Andrássy a mnohí ďalší sformovali kultúrny život a históriu mesta.

Paulínsky piaristický kostol – Sátoraljaújhely

Hlavné námestie zobrazuje obraz typického horského mesta. Lod'ovému alebo vretenovitému priestorovému systému dominuje impozantný rímskokatolícky kostol. Pred ňou je socha neznámeho umelca, pravdepodobne talianskeho, ktorá sa stala známou ako fontána Nymfa alebo Vasmanci. Z ozdobenej fontány pod sochou vyviera voda prameňa Förszik, ktorý sa kedysi používal na hasenie. O pár krokov ďalej sa týči najväčší súbor Kossuthovej sochy v Maďarsku s vyznaním vyrytým do kameňa na podstavci. Na druhej strane námestia stojí baroková budova bývalej Zemplínskej župy, dnes so Zemplínskym archívom, v ktorom sú zachované písomné pamiatky z 12. storočia. Hlavné námestie sprevádza rad raných eklektických domov, informujúcich tých, ktorí kráčajú pomaly, že Sátoraljaújhely je aj mestom terás. Toto viac ako 760-ročné mesto je plné atrakcií a zábavy. Okrem bohatstva architektonického a kultúrneho dedičstva priťahuje množstvo turistov aj nádherné prírodné prostredie a atrakcie medzinárodne uznávaného Zemplínskeho dobrodružného parku. Po prehliadke niektorých miestnych zaujímavostí sme sa vydali na „Alföldi Kéktúra“.

Paulínsky piaristický kostol – Sátoraljaújhely

Nápis na kláštore

Piaristický kostol a kláštor Pálos je jednou z najstarších a najcennejších pamiatok v Sátoraljaújhely. Na stenách kláštora je možné vidieť architektonickú nástennú maľbu. Jeho gotický kostol má pietny barokový hlavný oltár a stánky. Kostol, ktorý zachováva ducha pavlínskeho rádu spájajúceho pustovnícky život s misionárskou prácou, je stredovekého pôvodu. Postavili ho na počesť sv. Egyeda pravdepodobne v druhej polovici 13. storočia a potom ho niekoľkokrát rozširovali. V roku 1434 už bol v jeho názve zahrnutý titul Nanebovzatia. Do kameňa vytesaný ciferník ich vežových hodín nesie letopočet 1501, čo znamená, že boli kedysi súčasťou jedných z najstarších strojových hodín v krajine. Zvon je viditeľný na chodbe kláštornej zvonice.

Paulíni opustili kláštor v Újhely počas Bocskaiho povstania, takže kostol bol zničený. Jeho gotické múry sa zachovali len na severnej strane. Zvyšok bol prestavaný po návrate paulínov do Újhely v roku 1638. V roku 1660 tu Zsófia Báthori a jej syn Ferenc Rákóczi I. verejne prestúpili na katolícku vieru a potom postavili bočnú kaplnku Svätého Kríža, ktorú neskôr počas Thökölyho povstania niekoľkokrát vyplenili kuruci.

Každý, kto si chce pozrieť kostol zvnútra, sa musí vopred prihlásiť.

Kontakt

adresa: 3980 Sátoraljaújhely,
Deák utca 12.

web: <https://ujhely.piarista.hu/>

tel.číslo: +36 47 322 433

Kláštor Premontre – Leles

Leles – Slovensko

Táto oblasť lemujúca rieku Latorca pochádza z doby kamennej a podľa vykopávok tu ľudia žili v dobe železnej, bronzovej a rímskej doby barbarskej. Keď sa Leles prvýkrát písomne spomína v roku 1220, stále existoval ako Lelez. V roku 1180 tu bolo založené opátstvo, ktoré prežilo až do tatárskeho vpádu. Po tatárskom vpáde sa viera vrátila a Leles sa opäť stal panským centrom. Toto miesto je nielen rodiskom historickej, ale aj kultúrnej hodnoty.

Leles bola dedina na pomerne šťastnom mieste. Okrem vinohradníctva, pestovania plodín na ornej pôde a chovu zvierat v okolí viedla dokonca aj obchodná cesta, ktorá viedla k rozvoju malého mesta. Takmer sedemsto rokov starý gotický rímskokatolícky kostol a vyše dvesto rokov starý reformovaný kostol láka aj veriacich z okolitých osád. Zo všetkých pamiatok je však najznámejší impozantne veľký kláštor Premontre, a to aj pre ľudí spoza hraníc, ktorí chcú vidieť turistický ruch Lelesu. Na okraji mesta stojí najstarší kamenný most v Karpatskej kotline.

Biskup Boleszló založil v období kráľa Bélu III. (1180) opátstvo. Tak sa stalo prepoštvom (cirkevným správnym centrom) a celý región patrilo pod prepoštvom od Kráľovského Chlmca po Veľkých Kapušan a Čiernej až po Vajdácsku. Kláštor Leles je najstarší a najväčší kláštor v regióne. Monumentálny komplex budov pomerne dobre odolal skúške času, no kostol zasvätený Svätému krížu v opátstve Leles bol zničený počas tatárskeho vpádu.

Po ústupe Tatárov bol čoskoro obnovený a Leles zostal prepoštom. Gotické fresky Kaplnky svätého Michala zo 14. storočia, ktoré sú súčasťou kláštora, sa našťastie zachovali a možno ich opäť vidieť. Môže za to rád Premontre, ktorý zrekonštruoval interiér kaplnky. Rád fungoval s väčšími či menšími prestávkami až do roku 1787, kým ho Jozef II. spolu s mnohými ďalšími rádmi nerozpustil. Komunizmus sa nevyhol ani Lelesu. V kláštore sídlilo poľnohospodárske odborné učilište a kaplnka slúžila ako sklad hnojív.

V roku 1994 boli zničené priestory ako aj okolie kláštora vrátené do vlastníctva Premontreianov, ktorí sa dodnes starajú o zachovanie tu vidiených hodnôt pre potomkov.

Gotický most dlhý 70 metrov a široký 5 metrov je sotva badateľný. Deväťjamkový most je zrejme najpatinovannejším mostom v Karpatskej kotline. Vzdušia po regulácii koryta vyschli, a tak pri maximálnych zrážkach či náhlom topení snehu môžeme nájsť vodu pod mostom. Sochu svätého Gottharda sem umiestnili mnísi v 18. storočí a podľa mosta dostal svätec aj meno. Názov sa zachoval, ale socha zostala na mieste len do roku 1948. Zvláštnosťou mosta je, že napriek svojmu veku je stále použiteľný, len s toľkými obmedzeniami, že po ňom nemôžu prechádzať motorové vozidlá.

Most svätého Gottharda – Leles

Kontakt

adresa: 076 84 Leles, Slovensko

tel.číslo: +421 56 636 23 23

Rad – Slovensko

Rímskokatolíckej cirkvi – Rad

Kláštor Minorita – Rad

Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1319. Vďaka rozsiahlym lúkam a hlinitej pôde, ktorá dobre ukladá vlahu, boli po stáročia hlavným zdrojom obživy dobytok a krmiwo. Hoci nie je bohatý na slávne historické udalosti, aj obec Rad mal hrad, o ktorom sa predpokladá, že bol zničený v kuruckých časoch. Obec mala toľko majiteľov, že by sa to ani nedalo spočítať.

Už v 13. storočí tu stál rímskokatolícky kostol bez veže, no z 15. storočia sa o ňom zachovala len písomná zmienka. Stál uprostred cintorína. Od roku 1635 do sedemdesiatich rokov patril františkánom, ktorí tu založili aj kláštor Minorita. Kostol bol prestavaný v roku 1822 v klasicistickom slohu.

Keďže kláštor nebol dostatočne bezpečný pre časté povodne a požiare, františkáni sa presťahovali do vyššieho Imregu. Odvtedy kláštor začal chátrať. Bývalý minoritský kláštor bol naposledy využívaný začiatkom 20. storočia, kedy ho využíval ako rezidenciu rímskokatolícky farár. Počas svojho využívania slúžil dokonca ako sýpka.

Béla Petrik bol vysvätený za katolíckeho kňaza v roku 1911 a do roku 1957 pôsobil v radskej farnosti. Pôsobil nielen ako kazateľ, ale aj ako náboženský učiteľ vo Veľkom Kamenici, Sárospataku a v Košiciach. Našťastie mal záľubu, ktorá doslova vytvárala trvalú hodnotu. O fotografie a želatínové sklenené negatívy Bélu Petrika sa stará Roland Boór, súčasný rímskokatolícky farár, ktorý pozostalost zbiera a uchováva s veľkou starostlivosťou a pozornosťou. Béla Petrik nafotil svojim fotoaparátom Koilos jedinečné krajinky a portréty sociálnej citlivosti. 500-stranová farská kronika by mohla byť dokonca historickou knihou obce.

Kontakt

adresa: Hlavná 100 85, 076 37 Rad,
Slovensko
tel.číslo: +421 56 639 15 07
30

Trebišov – Slovensko

Mesto bolo osídlené už v neolite. Prvá zmienka o Trebišova je známa ako Terebus z roku 1219 a bola pôvodne služobnou obcou neďalekého hradu Párics. Počas búrlivej histórie hradu vládli viacerí ľudia od Perényiho cez Žigmunda Luxemburského až po Thökölyho a napokon hrad v roku 1686 zbúrali Habsburgovci. Na ďalšiu výstavbu mesta bol použitý materiál múru bývalého hradu a zásluhou Csákyovcov bola z múrov tohto hradu postavená základná budova neskoršieho Andrásyho hradu. Azda najsmutnejšou historickou udalosťou Trebišova bolo, keď v roku 1831 bojovalo vojsko s členmi sedliackeho povstania na Zemplíne, známeho aj ako cholerové povstanie, vyzbrojené kosami, motykami a palicami. Napriek zemetraseniam, záplavám a požiarom sa mesto vždy dokázalo spamätať, o čom svedčí aj farský kostol.

Hrad Andrásyovcov – Trebišov

Hrad Andrásyovcov – Trebišov

Pôvodný hrad dal postaviť Imre Csáky a jeho manželka Róza Engel. Práca bola dokončená v 90. rokoch 18. storočia. Rekonštrukcie z neskorších období, žiaľ, neboli pre budovu vždy dobré. Po 2. svetovej vojne tu fungovala nemocnica a po veľkej rekonštrukcii v roku 1980 vzniklo tu múzeum. Súčasnú krásu získal zámok pri rekonštrukcii v rokoch 2015-16, pričom si do značnej miery zachoval klasicistický interiér a exteriér. Tu sa narodil ml. Gróf Gyula Andrásy (1860–1929), posledný minister zahraničia Rakúsko-Uhorskej monarchie, ktorého otec, Gyula Andrásy bol predsedom vlády Uhorského kráľovstva 4 roky (1867–71). Rodinné mauzóleum Andrásyovcov sa nachádza v zámockom parku.

Vlastivedná expozícia hradného múzea sa zaoberá históriou, poľnohospodárstvom a ľudovými zvykmi regiónu. Kým jedna stála expozícia predstavuje život Andrásyovcov, ďalšia predstavuje vinársku oblasť. Ochutnať môžete aj vína z pivnic patriacich do vinárskej oblasti Tokaj-Hegyalyja. Múzeum má veľkú návštevnosť aj v zahraničí, takže okrem slovenčiny je možné realizovať výstavy aj v angličtine, nemčine či maďarčine.

Kontakt

adresa: 075 01 Trebišov,
M. R. Štefánika 257/65
tel.číslo: +421 56 672 22 34

Sárospatak – Maďarsko

Prvá písomná zmienka o prehistorickom osídlení pochádza z roku 904. Už v roku 1201 získalo od kráľa Imreho štatút mesta, ktorý neskôr stratilo, potom sa stalo trhovým mestom a neskôr veľkou dedinou. Hlavnou atrakciou Sárospataku, bohatého na kultúrne a architektonické dedičstvo, je hrad Rákóczi, no keďže sa tu údajne narodila svätá Alžbeta, ochrankyňa chudobných, je Sárospatak vo svete známy aj ako maďarské centrum Alžbetin kult. Sárospatak je jedným z východísk reformácie a renesancie v Uhorsku. Pri štúdiu histórie mesta nájdeme aj mená slávneho rodu Perényiovcov, Komenského, ale aj Ferenca Rákóczyho a Lajosa Kossutha. Toto miesto je turistami obľúbené nielen kvôli historickým pamiatkam. Termálne kúpele, pivnice vynikajúcich vinárov, jazda na koni, zámoček potoka či morské oko vrchu Megyer sú mimoriadne atraktívnymi programami pre tých, ktorí sem prídu.

Hrad Rákócziho – Sárospatak

Hrad Rákócziho – Sárospatak

Niekdajší hrad Pálóczi nestál na mieste dnešného hradu, ale na severnej hranici mesta, no v dvadsiatych rokoch 15. storočia ho zničila skaza spôsobená vnútornou aristokraciou. Opevnenie dnešného hradu a k nemu pripojeného mesta bolo postavené v pôvodnej podobe v rokoch 1534 až 1542. O hrade Sárospatak, udalostiach, ktoré sa tu odohrali a ich národných účinkoch by som vedel rozprávať celé dni. Spočiatku hrad utrpel toľko rozbrojov, vojen a v neposlednom rade aj vlastníckych zmien, že do jeho histórie nahliadne a pochopí takmer len skúsený historik.

Rákócziho hrad, najcennejšie dielo neskororenesančnej architektúry v Maďarsku, najvýznamnejšia pamiatka Sárospataku, je súčasťou maďarského národného dedičstva. Kto tu ešte nebol a vidí hrad prvýkrát, bude mať pravdepodobne pocit, že ste ho už niekde videli. Možno máte pravdu, pretože ho môžete stretnúť takmer každý deň, ak ešte za všetko neplatí kreditnou kartou. Obrázok hradu sa tiež pozerá späť na bankovku 500 HUF

Kontakt

adresa: 3950 Sárospatak,
Szent Erzsébet u. 19.

tel.číslo: +36 47 311 083

web: www.rakoczimuseum.hu

Hollóháza – Maďarsko

Hollóháza je najsevernejšia obec v Miličských a Zemplínskych vrchoch, v údolí stúpajúcom k slovenskej hranici. Bol obývaný od roku 1200 a najskôr patril k hradu Füzér.

Manufaktúra, ktorá od roku 1777 fungovala len ako chladiareň skla, sa časom rozrástla na kameninovú továreň a potom na modernú porcelánku, ktorá si získala slávu a prácu Hollóházčanov.

Na výstave sú v chronologickom poradí zoradené úžitkové a dekoratívne predmety zo skla v havranovom ráme, keramiky, kameniny a porcelánu ako druh hmotného odtlačku histórie. Môže to byť fantastický zážitok pre každého, kto vstúpi do továrne, kde môžete priamo zažiť proces výroby porcelánu od výroby foriem až po maľovanie. V múzeu je zriadená tvorivá dielňa, kde si každý môže vyrobiť svoj vlastný unikátny porcelánový predmet.

Múzeum porcelánu – Hollóháza

Kontakt

adresa: 3999 Hollóháza,

Károlyi út 11.

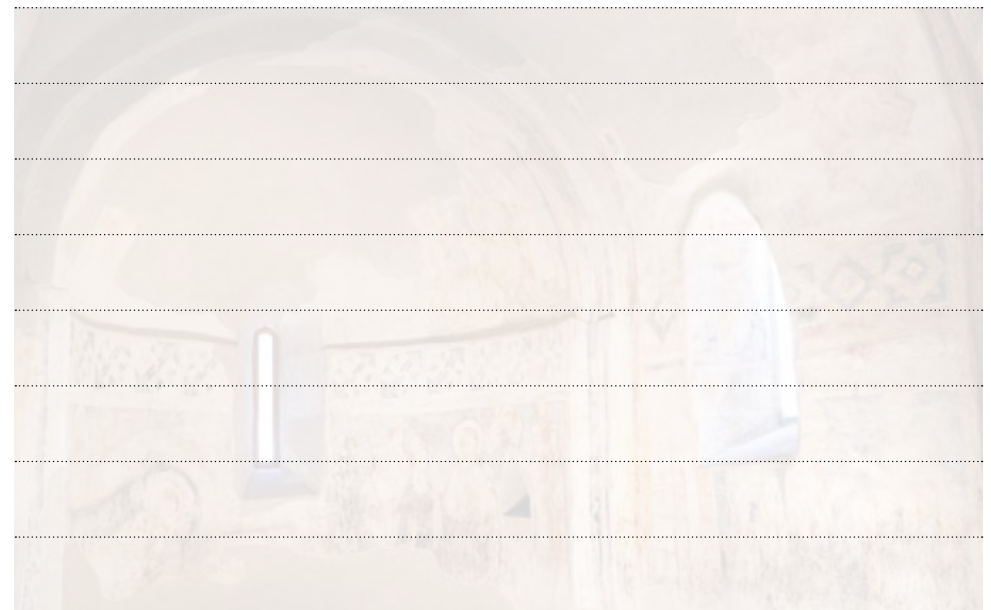
tel.číslo: +36 20 240 7427

web: www.muzeum.hollohazi.hu

Facebook: www.facebook.com/hollohazi.hu

OBSAH

<i>Tematická trasa umeleckých hodnôt</i>	20
VIZSOLY – Maďarsko	21
GÖNC – Maďarsko	22
FÜZÉR – Maďarsko	24
FÜZÉRRADVÁNY – Maďarsko	25
SÁTORALJAÚJHELY – Maďarsko	26
LELES – Slovesnko	28
RAD – Slovensko	30
TREBIŠOV – Slovensko	31
SÁROSPATAK – Maďarsko	32
HOLLÓHÁZA – Maďarsko	33

Tokaj

Tematikus utak a Bodrogeközben és a Zemplénben

A füzetek az Alsó- és Felső-Bodrogeköz, illetve Zemplén Magyarországhoz és Szlovákiához tartozó területeinek felfedezéséhez, értékeinek megismeréséhez ajánlanak tematikus útvonalakat és praktikus információkat a történelmet, az egyházművészetet, a kultúrát, a művészeteket, a természetjárást és gasztronómiát kedvelő turisták számára.

Természeti turizmus
Történelmi örökség
Vallási turizmus
Kulturális örökség
Épített örökség
Művészeti értékek
Múzeumok
Nyelvi- és irodalmi örökség
Bor- és gasztronómia turizmus
Rendezvények

Tematické trasy v Bodrogeközi a Zemplíne

Borúryi ponúkajú tematické trasy a praktické informácie pre turistov, ktorí majú radi históriu, kultúru, sakrálnu umenie, vychádzky do prírody a gastronómiu, aby spoznali a spoznávali hodnoty Medzibodrožia a Dolného a Horného Zemplína na obidvoch stranách hranice.

Prírodný turizmu
Turizmus historického dedičstva
Cirkevný turizmus
Kultúrne dedičstvo
Turizmus stavebného dedičstva
Umelecké hodnoty
Muzeá
Jazykové a literárne dedičstvo
Vínna turistika
Festivaly, podujatia

A kiadvány tartalma nem feltétlenül képviseli az Európai Unió hivatalos álláspontját.

Obsah tejto publikácie nemusí nevyhnutne predstavovať oficiálne stanovisko Európskej únie.

The content of this publication does not necessarily represent the official position of the European Union.

Felelős kiadó • Zodpovedný vydavateľ: Demeter Szilárd • Petőfi Irodalmi Múzeum • Literárneho múzea Petőfiho
Budapest, 2022.